

АСОЦИАЦИЯ
НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ

1527 София, ул. Тракия №15
тел./факс: (02) 963 37 52, 963 37 56
e-mail: bica@bica-bg.org
www.bica-bg.org

22-00-29
04-01-13

**ПОЗИЦИЯ НА
АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ**

През последните седмици с нарастваща тревога наблюдаваме ескалацията на социално напрежение сред широки обществени слоеве, логично довело до политическа криза.

Междувременно уличните протести продължават, отчетливо е усещането за несигурност, недоверие, липса на приемливи алтернативи и решения. Всичко това представлява значителен риск за нормалното функциониране на икономическите субекти в страната при задълбочаваща се рецесия в Европа. Ето защо, като национално представителна работодателска организация в България се обръщаме към политическите сили, към гражданските сдружения и инициативи, към функциониращите държавни структури с призив за национално отговорно поведение, енергични и прагматични действия за бързо внасяне на спокойствие, предсказуемост и ред в държавното управление.

Вероятно ще бъдат издигнати популистки обещания, трудно ще бъдат избегнати откровено политически лозунги и икономически неадекватни възгледи – на практика вече сме и в парламентарна криза, следователно ще доминират предизборни настроения.

В същото време една голяма част от обществото ни, като активен участник в икономическия живот на страната ще продължава да се труди и с личния принос на всеки да дава своето в националния брутен вътрешен продукт.

Именно със загрижеността за икономическото благополучие на обществото искаме да подчертаем няколко основни тези от ключово значение за стабилността ни като държава:

- 1. Категорично недопускане на всякакви опити за преразглеждане на механизма на валутен борд – както по отношение ниво на обменен курс, така и като времеви ограничения, смекчаване на условия и т.н.**

За съжаление, в моментите на политическа и парламентарна криза, използвайки общественото недоволство, периодично се надигат гласове срещу механизма на валутен борд с благовидното обяснение, че чрез контролиран инфлационен процес може да бъде подпомогнат икономическия растеж в България. Такава теза е дълбоко погрешна и категорично вредна за обществото ни.

- 2. Финансова стабилност и предвидимост, чрез придържане към приетите нива на бюджетен дефицит при разумна финансова дисциплина и изпълнение на закона за Държавния бюджет.**

АИКБ подкрепя утвърденото ниво на бюджетен дефицит, заявените мерки за финансова дисциплина и данъчната стабилност при ниски равнища на данъчните ставки – това са основните фактори за цялостна финансова стабилност, за привличане на чуждестранни инвестиции и за осигуряване на условия за икономически растеж. Популизмът в тази сфера ще доведе до неизпълними обещания от страна на

политиците, а това естествено резултира в социално напрежение и недоволство. Предвидимостта и стабилността на данъчната политика в страната са от изключителна важност и когато говорим за обществено доверие, ще припомним как именно това доверие бе загубено при наложеното ни решение за облагане с данък на доходите от лихви по депозити на гражданите. Нещо повече – това решение бе взето в нарушение на принципите на социалния диалог в страната, в резултат на което беше предизвикана неконструктивна и спекулативна дискусия.

3. Недопускане на преустановяване или забавяне на работата на държавната и местните администрации, включително запазване на установените графици и темп на работа по инфраструктурните проекти, както и програмите с европейско финансиране.

Настоящата политическа криза, предизборните месеци, както и периодът на съставяне на следващо редовно правителство не могат и не трябва да бъдат ползвани като оправдание за прекратяване на пълноценното функциониране на държавния апарат, включително централни, областни и общински администрации. Още повече, на фона на увеличените разходи за възнаграждения в държавната администрация и финансираните от държавата сектори – процес, който не е подкрепен от реални реформи за повишаване на ефективността. От съществено значение е продължаване на усилията за максимално пълноценно усвояване на средствата от фондовете на ЕС, заявени в отделните оперативни програми – както по вече стартиралите процедури, така и по отваряне на нови процедури.

4. Продължаване на подготовката на България за успешна работа с фондовете на ЕС за периода 2014–2020 г. – както по отношение на приемане на необходимото законодателство, така и по отношение на подготовката на Договора за партньорство, в тесен диалог със социалните партньори:

АИКБ настоява да продължи по график дейността на работните групи за подготовка на оперативните програми и националните планове за следващия програмен период. Важно е да не се губи темп с ясната цел подготовка за подписване на Договора за партньорство в началото на третото тримесечие на настоящата година и непосредствено след това - подписване и стартиране на новите оперативни програми.

Във време на обществено недоволство, подчертано разочарование от съществуващия политически елит и ерозия на установен управленски модел, Асоциацията на индустриалния капитал в България счита, че думите, около които можем да се обединим са **почтеност, справедливост, реалистичност и публичност**. Това трябва да са и водещите изисквания към всеки индивидуален член на бъдещия служебен кабинет, както, впрочем, и на членовете на всеки следващ кабинет. Уверени сме, че така може да се върне доверието сред обществото ни, **доверие**, чийто дефицит отчетливо всички ние усещаме.

Важно е и да поставим **конкретни задачи пред бъдещото служебно правителство**, които могат и трябва да бъдат изпълнени в интерес на обществото, без за целта да са нужни специфични законодателни промени.

Естествено, първата задача е **подготовката и гарантирането на честни парламентарни избори**. В това отношение подкрепяме и заявеното намерение на Президентството за създаване на Граждански борд.

Считаме, че има възможност и за изпълнение на други, не по-малко съществени дейности, формулирани по-долу:

- Гарантиране на **ефективен контрол над дружества с монополно положение** на пазара, произтичащо от държавна регулация. Като организация с членове – водещите публични компании в България, както и като член на Европейския център на работодателите и предприятията с публично участие и предприятията, предоставящи услуги от общ интерес (СЕЕР – социален партньор на европейско равнище), АИКБ категорично настоява дружествата с монополно положение да бъдат задължени да **разкриват информация** по реда на ЗППЦК. Нека тези дружества декларират приемането на принципите на Националния кодекс за корпоративно управление – за държавните предприятия и организации това може да стане с директно разпореждане от страна на принципала, а за останалите частни субекти – например чрез акт на съответния държавен регулатор (ДКЕВР, КРС, КЗК). Постигането на такава отчетност ще доведе до публичност, проследимост на ценообразуването, прозрачност в разходите на тези дружества, а гражданското общество ще има лесен достъп до информация, към която оправдано проявява чувствителност. Тази мярка ще постигне и **дългосрочен стабилизиращ ефект** по цялата верига на ценообразуване на услугите и продуктите, които тези дружества предоставят. Успоредно с това, служебният кабинет да подготви и текстове на антимонополно законодателство, адекватни на установените с години най-добри световни практики;
- Помощ за тези, които се нуждаят най-много – ето това е справедливият подход, когато трябва да се търсят удачни **политики по доходите**. Тази помощ може да се финансира от намалени разходи за издръжка на раздутия, неефективен чиновнически апарат, в т.ч. и чрез бързо въвеждане на опростени автоматизирани и електронизирани процедури. Да, възможни са и краткосрочни решения без да са в ущърб на бюджетната рамка, но служебният кабинет може да даде началото на процеси, оптимизиращи публичните разходи по издръжката на държавния апарат, което ще има дългосрочен стабилизиращ ефект;
- За поредна година **бюджетът на Националния план за действие по заетостта (НПДЗ)** е замразен на 73 млн. лева, при загубени над 400 000 работни места в икономиката. Минималната работна заплата нараства за последните 2 години с близо 30 %, а бюджетните разходи за 2013 г. растат с 6 %. Проектът на бюджет на НПДЗ за 2013 г. дори не е индексирал с темпа на инфлация. АИКБ предлага на това основание, той да **бъде увеличен** с поне 10 – 15 %. Резерви за това увеличение отново има в оптимизиране на публичните разходи по издръжката на държавния апарат;
- **Ефективен контрол над публичните разходи**, но и над процеси и дейности, които индиректно също ощетяват финансите на обществото. Ето само два примера за това. Системно се злоупотребява с издаване на болнични листове, голяма част от които са откровено „фалшиви“, а работодателите са задължени да заплащат за първите 3 дни от болничните на работниците. Абсурдна е и високата „производителност“ на ТЕЛК – комисиите, създали внушителния брой от близо 1 млн. инвалидни пенсии. Тези простички два примера са атестат за утвърдени корупционни практики, които водят кумулативно до съществено изземване и преразпределяне по несправедлив начин на доходи.

Единственият разумен път към постигане на национален просперитет, конкурентна икономика и висок жизнен стандарт е системно повишаване на производителността на труда. В това отношение един служебен кабинет с проактивен

министър на икономиката (крайно време е да се разбере, че в това министерство има и други теми освен „много енергетика и малко туризъм“) и подкрепя от страна на финансов министър и министъра, отговарящ за наука и образование, може да направи много и без законодателни промени:

- **Поощряване и енергична подкрепа** на предприемачи, инвестиращи в модернизация и/или изграждане на производствени мощности и технологични процеси – подкрепата не се изчерпва само с данъчни стимули, преки или непреки финансови субсидии. В много случаи, дори само посочването на добри примери, популяризирането на установени практики, работни визити на място в предприятията, институционална подкрепа и демонстриране на чувство за национален интерес при държавнически посещения в чужбина, респективно прием на чужди делегации – това са все действия, които поощряват предприемчивите, дават им куража и самочувствието да продължат в посока инвестиции, водещи до **трайно подобряване на технологичните възможности за ефективно производство**. Крайно време е на бизнеса да се гледа като на реален партньор, включително и социален такъв, а не като на „донор“ при визитите на официалните делегации зад граница (пресен пример – планираното посещение във Виетнам, където въпреки осигурения от Президентството транспорт, цената на участие на бизнес-представителите надхвърляше стойността на една прилична екскурзия със същата дестинация);
- Повишаването на производителността изисква и постоянна работа за **повишаване на квалификацията на вече съществуващия персонал, както и на новоприетите работници и служители**. Следователно, този процес системно трябва да бъде подкрепян с всички мерки, включително като се преразгледат програмите за обучение още в системата на средното образование с акцент на конкретните регионални профили на бизнеса, инициативи за реално възстановяване на професионалните технически техникуми, при необходимост – чрез въвеждане на защитени професии да се регулира целеви прием на ученици и при по-малък брой на записани за обучение, практически обучения в предприятията. С тревога отбелязваме, че в момента децата ни реално губят една година без никаква ефективност – дванадесетокласниците дори не посещават училищата, а в най-добрия случай някои от тях ползват времето си за подготовка за матури и писане на мотивационни писма с цел да продължат образованието си, по възможност, в чужбина. Удачно е част от професионалното обучение да се извършва от кадри на бизнеса и това може да се регламентира с наредби в рамките на образователното министерство;
- От особена важност е **научно - изследователската и развойната дейност**. Иновациите не се изчерпват в ИКТ сферата и фармацията. Всъщност, в много по-голяма степен имат своето място и роля в „традиционните“ индустрии. Приложните изследвания и практическата им приложимост следва да бъдат категорично институционално подкрепяни. Разчетите показват, че при значително по-малко преразпределяне на национален доход през бюджета в България (38,8 % от БВП) спрямо средноевропейското ниво (49,1 %) разходите за отбрана и сигурност в България (3,6 % от БВП) са на средноевропейско ниво (3,5 %), докато разходите за образование (3,5 % в България) са значително под средноевропейските (5,5 %). Структурата на разходите за образование е с категорична тенденция на преимуществено финансиране на начално, основно и средно образование. Това намира продължение и в разходите за наука и научно-изследователска дейност. При настоящото съотношение на държавно/частно финансиране, делът на тези разходи спрямо БВП в България за 2013 г. няма да

надхвърли 0,3 % при прогнозен за ЕС 2,0 %! На този фон, предвидените в бюджета за 2013 г. разходи за научна и изследователска дейност общо за висшите държавни училища, БАН и структурни звена към съответните министерства (където отделно отчитаме заложените трансфери) представляват 194 млн.лв. или 0,2 % спрямо БВП. Факт е и това, че преобладаващата част от научната продукция в България се произвежда именно в системата на БАН, а заделеният ресурс дори не достига 1/3 от и бездруго скромния обем на разходите за проучване и развитие. С оглед гореизложеното, очевидна е необходимостта за активно финансиране на научната и в частност – научно-приложната дейност. Тази задача става още по-актуална като се има предвид **фокусирането през следващия програмен период върху научните дейности и проекти**. Изключително важно е да постигнем **качествена научна инфраструктура** за да инвестираме успешно планираните внушителни средства – в противен случай ще сме свидетели на ниска усвояемост, неефективни проекти и последователни скандали в научните среди за корупция и привилегированост при избор на съфинансирания. Да се рестартира успешно работата на **фонда за научни изследвания** – това ще успокои учените, ще им даде увереност в администрирания процес на финансиране, но и ще позволи разработването на **механизмите за подпомагане**, които впоследствие да използваме и при новата оперативна програма за наука.

Отново подчертаваме важността на активното участие на бъдещия служебен кабинет в **подготовката на Договора за партньорство с Европейската комисия и съответните оперативни програми**. Настояваме за следните конкретни действия в това отношение:

- При програмирането на период 2014 - 2020 г. да има **квота за усвояване от страна на частните бенефициенти за всяка оперативна програма**, която да не може да бъде нарушавана. Тази квота да бъде обект на повишено внимание от страна на Комитетите за наблюдение, като на всяко тяхно заседание Договарящите/Управляващите органи да внасят доклад за напредъка по тяхното изпълнение. При установяване на евентуални проблеми, средствата да бъдат своевременно алоцирани към други операции, но задължително отново насочени към частни бенефициенти, като се положат усилия да се избягва регламентът за държавна помощ „de minimis“ посредством блокови изключения, както и да се работи за повишаване на максималната му граница;
- Да се предвиди **бърз ред за обжалване** пред Административния съд на актове, с които бенефициентите биват санкционирани за грешки на държавната администрация;
- Да се увеличи размерът на **допустимия аванс** за частните бенефициенти с оглед да не се допуска дискриминация на частните бенефициенти спрямо публичните (при определянето на размера на допустимия аванс по проектите – за частни бенефициенти той е в максимален размер на 20 % от стойността на безвъзмездната финансова помощ, а при общинските и държавни бенефициенти – достига до 40 %);
- Да се предвидят по-разнообразни, гъвкави и свързани с малко разходи **инструменти за гарантиране** на авансовите плащания – като застраховки, записи на заповед и др. (настоящата практика е да се иска банкова гаранция срещу получения аванс);
- Да се увеличи **кумулятивния праг** на получените средства за частни бенефициенти до 95 %, в съответствие с чл. 79 от Регламент 1083/2006 г.

(Понастоящем в България стойността на аванса и междинните плащания за частните бенефициенти не може да надвишава 80 % от стойността на безвъзмездната финансова помощ, докато при държавните бенефициенти това ограничение е 95 %);

- Да се създадат единни образци по типове обществени поръчки по различните програми. **Премахване на ПМС 55** – основна пречка за ефективно функциониране на преобладаващата част от схемите в ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” (отличен пример за ефективност е практиката по прилагане на ОП „Програма за развитие на селските райони”). Спокойно може да се работи с наредби, утвърдени в съответното министерство, реферирайки към практиката във вече споменатата ПРСР;
- **Коректно администриране на регистъра за държавни помощи**, с отразяване на верифицирани разходи (а не на сертифицирани такива) в реално време. (Регистърът на държавните помощи не е актуален и затруднява изключително много участието на частните бенефициенти в процеса на усвояване на средства от фондовете на ЕС, поради липса на актуална информация за статута на достигането на границата по режима за държавна помощ “de minimis”);
- **Максимално опростяване и стандартизиране на процедурите** по изготвяне, подаване, оценяване на проектите и отчитане на тяхното изпълнение. Всички тези процеси могат да се извършват по електронен път, при ясни правила и налични **електронни форми**. В процеса на кандидатстване да се изисква минимално количество информация от бенефициента (основно на декларативен принцип), а удостоверяването на необходимите обстоятелства да става при подписване на договорите, при спазване на всички разпоредби на ЗЕУ (държавата да не изисква удостоверяване на обстоятелства, за които вече има информация). Още в процеса на оценяване да се създава списък от резервни проекти, които да заемат мястото на одобрени проекти, при които не е подписан договор поради невярно декларирано обстоятелство. На всеки етап от процеса да има лесни и ясни процедури за установяване и отстраняване на технически пропуски;
- Представителите на социалните партньори и на организираното гражданско общество да имат **блокираща роля за решенията на Работните групи** за подготовка на оперативните програми и националните планове, а впоследствие и в **Комитетите за наблюдение** (Комитетите за наблюдение в момента са структурирани така, че държавната администрация винаги има квалифицирано мнозинство. Това negliжира инкорпорирането на вижданията на социалните партньори и структурите на организираното гражданско общество в решенията по оптималното използване на финансовите ресурси);
- Постигане на пълна функционалност на Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН), така че да се прекрати вменяването на ненужна отчетност и административни тежести на бенефициентите;
- АИКБ напълно подкрепя предложенията в Доклада Намаляване на административната тежест, изготвен в изпълнение на договор № МС-92/10.08.2012 г.;
- АИКБ настоява да се увеличи (или в краен случай поне да се запази непроменен) дялът на средства от Европейския социален фонд в общия размер на средствата от фондовете на ЕС, предвид на големия положителен ефект, които финансираните от него операции имат за **насърчаване на растежа и заетостта**.